

Optanternes Retsstilling.

Wiener Fredstraktaten af 30. Oktober 1864. Art. XIX. omhandler to meget forskellige Retsforhold, Undersaatsforholdet og Indfødsretten.

Hvad Undersaatsforholdet angaar, giver den de i de afstaaede Territorier hjemmehørende Undersaatter Ret til i Løbet af 6 Aar regnet fra Ratifikationernes Udveksling (16. November 1864) at vælge, om de ville bevare deres Egenskab af danske Undersaatter eller blive Undersaatter af de nye Magthavere over det afstaaede Territorium, og den samme Ret giver den de i Danmark hjemmehørende Undersaatter.

Om Indfødsretten bestemmer Artiklens sidste Stykke, at den bevares for alle de Personer, der ere i Besiddelse af den paa den Tid, Ratifikationernes Udveksling finder Sted, saavel i Kongeriget som i Hertugdømmerne („Le droit d'indigénat, out dans le Royaume de Danemarque dans les Duchés, est causervé a tous les individus que le possédent a l'époque de l'échange des ratifications du présent Traité.“) Indfødsret baade i Kongeriget Danmark og i Hertugdømmerne er altsaa bevaret for alle, der enten som fødte et af disse Steder eller som naturaliserede vare i Besiddelse af den d. 16. November 1864, ubetinget og uden Hensyn til, hvilket Undersaatsforhold de maatte vælge.

Indfødsretten, — der er et Retsbegreb, som næppe fandtes i noget andet Land end det danske Monarki i dets daværende Omfang, — medfører visse bestemte Virkninger bl. a. den, at den, der har Indfødsret, ikke kan udvises fra det Territorium, for hvilket hans Indfødsret gjælder, hverken administrativt eller ved Dom, — end ikke naar han har gjort sig skyldig i Forbrydelser af hvilkensomhelst Art og Grovhed.

Af det anførte følger altsaa, at Personer, der som indfødte eller naturaliserede havde Indfødsret i det danske Monarki den 16. November 1864, hverken kunne udvises af danske Myndigheder fra Kongeriget Danmark eller af preussiske Myndigheder fra Hertugdømmerne, selv om de maatte have forbrudt sig mod Opholdsstedets Love. Da Fredstraktatens Art. XIX har bevaret Indfødsretten for dem begge Steder, have de en umistelig Ret til at opholde sig begge Steder.

Fra dansk Side er dette erkjendt ikke blot af Administrationerne, men ogsaa gjentagne Gange af Domstolene bl. a. ved Højesteretsdommene af 29. August 1876*) og

---

*) Viborg Landsoverrettsdomme Sagen Nr. $\frac{100}{1876}$

Arrestanten Rudolph Christian Frederik Peetz ogsaa kaldet Frederik Christian Vilhelm Bumann eller Petersen, der er født i Hertugdømmet Slesvig i Aaret 1844, og som efter en Gang tidligere at være straffet for Tyveri, er ved Nørvang-Tørrild Herreders Extrarets Dom af 20de Novbr. 1868 anseet for denne Forbrydelse anden Gang begaaet med Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, hvorhos han i Medfør af Straffelovens § 16 blev tilfunden efter udstaaet Straf at udbringes af Landet — tiltales under denne Sag for Overtrædelse af Straffelovens § 16.

Arrestanten har vedgaaet, at han, der den 9de Januar 1869, efter at have udstaaet den ovennævnte ham idømte Straf, har til Retsprotokollen modtaget den i Straffelovens § 16 om-

29. November 1878**), af hvilke den førstnævnte fastslaar,

meldte Advarsel om Virkningen af hans ulovlige Tilbagevenden, og som derefter var bleven ført ud af Landet, er paa Transporten gennem Haderslev undløben fra sin Bevogter, og at han strax derefter har begivet sig tilbage her til Landet, hvor han senere har opholdt sig under falske Navne og 2 Gange været straffet for Tyveri. Da Arrestanten, der, som meldt, er født i Hertugdømmet Slesvig, medens dette hørte til den danske Stat, imidlertid i Henhold til den ved Kundgjørelse af 16. Novbr. 1864 bekjendtgjorte Fredstraktat af 30te Oktober samme Aar, ikke kan betragtes som Udlænding, og hans Udvisning af Landet saaledes ikke har havt Hjemmel i Straffelovens § 16, findes han ikke ved sit ommeldte Forhold at have paadraget sig noget Strafansvar, og han vil derfor være at frifinde for Aktors Tiltale, hvorhos Aktionens Omkostninger og derunder de ved Underrettsdommen bestemte Salærer samt i Salær til Aktor og Defensor for Overretten 10 Kr. til hver, vil være at udrede af det Offentlige. Under Sagens Behandling i 1ste Instans og den befalede Sagførelse for begge Retter har intet Ophold, som vil bevirke Ansvar, fundet Sted. Thi kjendes for Ret:

Arrestanten Rudolph Frederik Christian Peetz ogsaa kaldet Frederik Christian Vilhelm Bumann eller Petersen, bør for Aktors Tiltale i denne Sag fri at være,

Aktionens Omkostninger og derunder de ved Underrettsdommen bestemte Salærer samt i Salær til Aktor og Defensor for Overretten Prokuratorerne Morville og Isaacsen 10 Kr. til hver, udredes af det Offentlige.

Høiesteretsdomme Sagen Nr. $\frac{164}{1876}$

Advokat Brock contra Arrestanten Rudolph Frederik Christian Peetz ogsaa kaldet Frederik Christian Vilhelm Bumann eller Petersen, Defensor Advokat Nellemann.

Høiesterets Dom (afsagt den 29. August 1876).

I Henhold til de i den indankede Dom anførte Grunde kjendes for Ret:

Landsoverrettens Dom bør ved Magt at stande. Advokaterne Brock og Nellemann tillægges i Salarium for Høiesteret hver 20 Kr., der udredes af det Offentlige.

***) Høiesteretsdomme Sagen Nr. $\frac{278}{1878}$

Advokat Halkjer contra Arrestanten Peter Nikolai Diderik Kroll, Defensor Advokat Henrichsen, (afsagt d. 29. Novbr. 1878).

at Bestemmelsen i almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866 § 16 (om Udvisning af straffede Udlændinge, der ikke de sidste 5 Aar have haft stadigt Ophold i den danske Stat), og den sidstnævnte, at Bestemmelsen i Lov af 15. Maj 1875 § 2 (om Udvisning af subsistensløse Udlændinge, der ikke have Forsørgelsesret her i Landet), ikke kan bringes i Anvendelse mod Personer fødte i Hertugdømmerne, medens disse hørte til det danske Monarki, da saadanne Personer ifølge Fredstraktaten af 30. Oktober 1864 ikke kunne udvises efter de om Udlændinge gjældende Regler. (En anden Sag er, at saa-

---

Viborg Landsoverrettsdom af 14. Oktbr. 1878 er saalydende:

Arrestanten Peter Nikolai Diderik Kroll — der efter sin Forklaring er født i Flensborg i Aaret 1822, og som tidligere oftere har været straffet her i Landet for forskjellige Lovovertrædelser senest ifølge Horsens Kjøbstads Politiretsdom af 10. August d. A. for et ham i Henhold til Lov af 15. Mai 1875 § 2 givet Tilhold med Tvangsarbejde i 30 Dage — tiltales under denne Sag for Overtrædelse af et lignende Tilhold samt for Betleri og Løsgjængereri.

Arrestanten har i saa Henseende vedgaaet, at han, — hvem det forinden han den 9. September d. A., efterat have udstaaet den sidstnævnte ham idømte Straf, førtes ud af Riget, var til Horsens Kjøbstads Politiretsprotokol tilkjendegivet, at han vilde paadrage sig fornyet Straf, saafremt han atter uden dertil erhvervet Tilladelse indfandt sig her i Landet, — har overtraadt dette Tilhold, idet han efterat være kommet til Voiens i Hertugdømmet Slesvig strax begav sig tilbage til Kolding, samt at han fra sidstnævnte By er uden at have søgt Arbejde, og idet han tildeels har ernæret sig ved Betleri, over Veile vandret til Horsens, hvor han strax efter sin Ankomst den 16. Septbr. d. A. blev anholdt.

Da Arrestanten, der, som meldt, er født i Hertugdømmet Slesvig, medens dette hørte til den danske Stat, imidlertid i Henhold til den ved Kundgjørelse af 16. November 1864 bekjendtgjorte Fredstraktat af 30 Oktober d. A. ikke kan betragtes som Udlænding, og hans Udvisning af Landet saaledes ikke har havt Hjemmel i Lov af 15. Mai 1875 § 2, findes

danne Personer, naar de ikke have Forsørgelsesret her i Landet, kunne hjemsendes til deres Forsørgelseskommune i Hertugdømmerne, naar Betingelserne derfor ere tilstede).

Fra preussisk Side maa man være pligtig til ogsaa at erkjende denne Ordning, saaledes at danske Undersaatter, der som Indfødte eller naturaliserede havde Indfødsret i det danske Monarki den 16. November 1864, ikke kunne udvises af Hertugdømmerne, selv om de maatte have forbrudt sig mod de der gjældende Love, og forsaavidt Preussen ikke respekterer denne Ret, maa Østerrig overfor Danmark være folkeretlig forpligtet til at skaffe den respekteret, da Østerrig ikke ved at afstaa sine Rettigheder over Hertugdømmerne til Preussen ved Pragertraktaten kunde frigjøre sig for sine ved Wienertraktaten paatagne Forpligtelser overfor Danmark, hvortil jo ogsaa Bestemmelserne i denne Traktats Art. XIX sidste Stykke hører.

---

han ikke ved sin Overtrædelse af det ham i Henhold til bemeldte Lovbud givne Tilhold at have paadraget sig noget Strafansvar, og han vil derfor forsaavidt være at frifinde for det Offentliges Tiltale, hvorinod han for at have gjort sig skyldig i Betleri og Løsgjængeri vil være at ansee efter Lov af 3. Marts 1860, §§ 1 og 3 fjr. § 5 sammenholdt med Bekjendtgjørelse af 10. April 1865, med en Straf, der efter Omstændighederne findes passende at kunne bestemmes til Tvangsarbeide i Arbeidsanstalten ved Horsens i 60 Dage.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten Peter Nikolai Diderik Kroll bør hensættes til Tvangsarbeide i Arbeidsanstalten i Horsens i 60 Dage, men iøvrigt for det Offentliges Tiltale i denne Sag fri at være.

Høiesterets Dom.

I Henhold til de i den indankede Dom anførte Grunde kjendes for Ret:

Landsoverrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Advokaterne Halkjer og Henrichsen for Høiesteret betaler Tiltalte 30 Kr. til hver.

Kun med Hensyn til de i Aabenraakonventionen af 1872 ommeldte til Danmark udvandrede slesvigske og holstenske Værnepligtiges Stilling i den ovenomhandlede Henseende kan der være nogen Tvivl, da det i Slutningen af denne Konvention indskærpes de paagjældende „at undgaa ved deres Adfærd at give de slesvigske Øvrigheder grundet Anledning til Klage, da de i saa Fald udsætte sig for, at alt yderligere Ophold i Slesvig formenes dem.“ Denne Bestemmelse, der jo i hvert Fald kun angaar de i Tiden mellem 1. Marts 1869 og 16. November 1870 fra Hertugdømmerne udvandrede Værnepligtige, har vistnok den Betydning, at Danmark derved har fraskrevet sig Ret til at gjøre Indsigelse mod de paagjældendes Udvisning fra Slesvig, naar de have givet de slesvigske Myndigheder grundet Anledning til Klage; men den berører ikke de paagjældende deres Indfødsret i Slesvig efter Fredstraktatens Art. XIX, og de maa under Henvisning til denne Bestemmelse kunne gjøre Indsigelse mod Udvisning gjældende ved de preussiske Domstole.

X.